

Head lugejad!

Johannese Sõnumid jõuavad Teieni seekord tavapärasest natuke hiljem. Usupuhastuspühal, 31.oktoobril 2024, toimus Haapsalus EELK Saare-Lääne piiskopkonna ajalooline esimene sinod ja me ei raatsinud jätta seda kajastamata novembrikuu numbris. Loodetavasti korvab seekordse infolehe sisukus selle, et pidite kauem ootama.

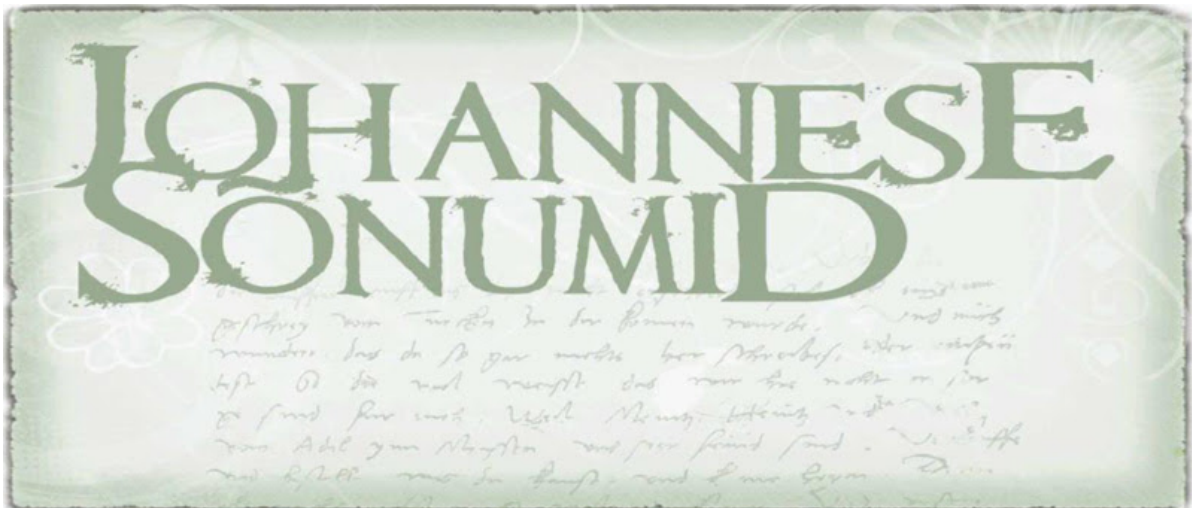
Värskest infolehest leiate ka lugemist meie koguduses 17.–24. novembril toimuvatest nõukogu uue koosseisu korralistest valimistest koos juhatuse poolt üles seatud nõukogu kandidaatide nimekirjaga.

Täna kõiki, kes taas hulga ilusat kaastööd on teinud, lugusid kirjutanud, pilte teinud, korrektuuri lugenud ja valmis materjali Teile kättesaadavaks muutnud.

Õnnistatud hingedeaga soovides:

Mart Salumäe

Koguduse õpetaja

Juhtkiri

EELK Haapsalu Püha Johannese kogudus

NOVEMBER 2024

Hingedepäeval meie inimesi meenutades

On november, hall ja hämar, unine ja tuuline. On aega vaadata tagasi, mälestada ja meenutada.

Juba tuhat aastat tagasi, aastal 1006 kehtestati katoliiklikus kirikukalendris hingedepäev ehk usklike surnute mälestuspäev iseseisva pühana. Sellest ajast alates on seda tähistatud 2. novembril. See on traditsioon, mis üle aegade on jäänud püsima.

Ajas küll muutunud. Ilmselt pole palju neid, kes esivanemate vaime kodus kaetud lauaga ootavad. Aga kalmistule lähevad siiski paljud, et väljendada oma austust ja tänulikkust meie seast juba lahkunud esivanematele, kaasteelistele ja kõigile, keda tänada ja mälestada tahetakse.

Haapsalu Püha Johannese kogudusel on kena traditsioon käia hingedepäeval Haapsalu vanal kalmistul. Meenutame ja mälestame Haapsalule ja kogudusele olulisi inimesi ja süütame neile küünla. Teeme seda ka sel aastal.

Saame kokku laupäeval, 2. novembril kell 16 Haapsalu vanal kalmistul, et rännata läbi aja ja meenutada meie inimesi.

Ülla Paras

Koguduse tegevuskava

- R, 1. nov** kl 9 hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik).
- L, 2. nov** kl 16 hingedepäeva rännak Haapsalu vanal kalmistul ja küünalde süütamine kalmudel. Teejuht Ülla Paras, mälestuspalvus Mart Salumäe.
- P, 3. nov** kl 10 leerirühma esimene kokkusaamine (toomkiriku käärkamber);
kl 11 jumalateenistus armulauaga. 24. pühapäev pärast nelipüha. Teema: „Kahe riigi kodanik”. Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja Kalle Jätsa, organist Lia Salumäe (toomkirik).

- T, 5. nov** kl 18.30 toomkoori lauluproov (Jaani saal).
- K, 6. nov** kl 18 segakoori lauluproov (Jaani saal).
- R, 8. nov** kl 9 hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik);
kl 14 teetund (Jaani saal).
- L, 9. nov** kl 19 kirikukontsert „Flow, my tears”. Esineb Tumult Ensemble, dirigent Lodewijk van der Ree. Pilet 15/10 eurot www.fienta.ee või enne algust kohapeal (toomkirik).
- P, 10. nov** kl 11 isadepäeva perejumalateenistus. Teenivad vikaarõpetaja Kristel Engman ja Teno Ilves, lastekiriku lapsed ja õpetajad, organist Lia Salumäe. Kirikukohv (toomkirik).
- T, 12. nov** kl 18.30 toomkoori lauluproov (Jaani saal).
- K, 13. nov** kl 18 segakoori lauluproov (Jaani saal).
- R, 15. nov** kl 9 hommikupalvus. Teenib Siim Kallas (Jaani kirik).
- L, 16. nov** kl 16 „Piibel köögis”. Eelregistreerimine: Maria, 5358 3276. Piiblitunni peab õpetaja Patrik Göransson (vana pastoraat, Suur-Lossi 1).
- P, 17. nov** kl 11 valvamispühapäeva jumalateenistus armulauaga. Teema: „Valvake”. Teenivad emeriitpiiskop Tiit Salumäe, õpetaja Mart Salumäe ja Tiina Kütt, organist Lia Salumäe (toomkirik);
kl 12.30 koguduse täiskogu koosolek, nõukogu valimiste algus.
Valida saab ka koguduse kantseleis K ja R 10–14.
- T, 19. nov** kl 18.30 toomkoori lauluproov (Jaani saal).
- K, 20. nov** kl 18 segakoori lauluproov (Jaani saal).
- R, 22. nov** kl 9 hommikupalvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik).
- L, 23. nov** kl 18 Taizé palvus. Teenib õpetaja Mart Salumäe (Jaani kirik).
- P, 24. nov** kl 11 igavikupühapäeva jumalateenistus armulauaga. Lastekirik. Teema: „Kristus – taeva ja maa Issand”. Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja Teno Ilves, organist Lia Salumäe. Laulab segakoor (toomkirik);
kl 12.30 koguduse täiskogu koosolek, nõukogu valimiste tulemuse väljakuulutamine.

T, 26. nov kl 18.30 toomkoori lauluproov (Jaani saal).

K, 27. nov kl 18 segakoori lauluproov (Jaani saal).

R, 29. nov kl 9 hommikupalvus. Teenib emeritpiiskop Tiit Salumäe (Jaani kirik).

L, 30. nov kl 16.30 advendikontsert. Laulab Canzone, dirigendid
Ulrika Grauberg ja Eneken Viitmaa (toomkirik);

kl 18 advendiküünla süütamine Lossiplatsil. Teenivad õpetaja Mart Salumäe ja Kalle Jätsa. Võta kaasa latern

Kuu juhtsalm ja palve

Õndsad on need, kes elavad sinu kojast; nad kiidavad sind alati. Ps 84,5

Samuti tuleb Vaim appi meie nõtrusele, sest me ei tea seda, mida paluda, nõnda nagu peaks, ent Vaim ise palvetab meie eest sõnades väljendamatute ohkamistega.

Rm 8,26

Issand, kui tähtis on elada Sinu kojast! Seal on Sinu Vaim lähedal ja meie palved saavad jõudu ja selgust juurde, kui Püha Vaim meiega koos meie eest palvetab. Aamen.

Üldkiriklikud sõnumid

KUIDAS ELAD, EELK?

Intervjuu assessor praost Katrin-Helena Melderiga

Sa oled konsistooriumi liige juba mitmendat korda. Millal Sind esimest korda kirikuvalitsuse liikmeks valiti ja milliseid ülesandeid oled selles ametis aastate jooksul täitnud? (Mõtlen siin Sinu vastutusvaldkondi.)

Kirikuvalitsuse liikmeks valiti mind EELK kirikukogul 2017. aasta novembris, ehk siis praegu töotan teist valimisperioodi. Minu töövaldkonnad on mõlemal ajavahemikul olnud misjon, laste- ja noortetöö. Aprillist 2024 sain juurde looduhoiu ja keskkonna valdkonna ning laste- ja noortetöö juhtimist jätkab assessorina Mattias Haamer.

Praegu oled meie ainus naisassessor. EELK esimene naispastor Laine Villenthal ordineeriti 16. novembril 1967. Selle eel oli EELK ootamatult üksmeelselt vastu

võtnud otsuse, mis võimaldas naisi ordineerida, ning vahepeelseil aastatel harjusid naisi kirikuõpetajatena aktsepteerima needki, kes alguses seda võõristavaks pidasid. Kuidas Sina ennast tunnend meie kirikus naisvaimulikuna, praostina ja assessorina? Kas ka kirikuvalitsusse jõuavad mõnede iseäranis tõemeelsete meesvaimulike seisukohavõttud, et naine olgu koguduses vait? Ma eeldan, et konsistorium on ikka teadlik, et meil leidub meesvaimulikke, kes naiste ordinatsiooni ei tunnista ja kes ka näiteks üldkiriklikel või praostkondlikel jumalateenistustel ei osale kunagi ornaadis, et mitte sattuda teenima koos naisvaimulikega. Mis Sa tahaksid assessorina neile öelda, kes arvavad, et üksnes konservatiivsus päästab kiriku? Või kas neile tasubki üldse tähelepanu pöörata?

Täna küsimast! Tunnan ennast meie kirikus nii vaimulikuna kui ka praostina ja assessorina väga hästi. Ma ei ole kogenud oma ametis ei diskrimineerimist ega ka koostööst keeldumist seetõttu, et olen naisvaimulik. Minu vaimulikutöö aastatel on seda ette tulnud vaid paaril korral välismaa koostööpartneritega suheldes. Meie kirikus olen kogenud suures osas ikka toetavat suhtumist ja koostöötahet ning olen selle eest väga tänulik.

Meie kirikus on väga lai tööpõld, nii külvitööd kui ka lõikust on palju, aga vähe töötegijaid. Meist igaüks saab kirikus teenida vaid väga lühikest aega, võrreldes seda kiriku pika ajalooga, ning olulisim on anda sellesse Issandalt saadud andidega oma parim osa just neis ametites, mis on kellelegi usaldatud. See on minu teenimise ja töö põhimõte olnud kogu aeg ning nõnda ka jätkan.

Sinu vastutusala on meie kirikuvalitsuses misjonitöö, looduhoid ja keskkonnakaitse. Mis on meie kiriku eriline missioon praegusaja Eestis ja tänapäeva polariseerunud maailmas?

Meie kiriku missioon ei ole ajas muutunud. See on kirjas ka EELK arengukavas 2019–2028: EELK missiooniks on täita Kristuse misjonikäsku. *Minge siis, tehke jüngriteks kõik rahvad, neid ristides Isa ja Poja ja Püha Vaimu nimesse ja õpetades neid pidama kõike, mida mina olen teil käskinud! Ja vaata, mina olen iga päev teie juures ajastu lõpuni. (Mt 28: 19–20)*

Küsimus on, kuidas me oma missiooni ellu viime. Aeg, inimesed ning võimalused muutuvad igapäevaelus väga kiiresti. Kogudustel on kasutada eri ressursid. Vajame tahet, oskusi otsida ja küsida ning leida uusi või taasavastatud vanu võimalusi oma missooni elluviimiseks. Mulle isiklikult tundub praegu, et me peaksime enam oma kogudusetöös väärtustama üksikisikut, teda märkama, kuulama ja aitama tal leida oma kohta kogudusetöös.

Milline on olukord meie misjonipõllul hõimurahvaste hulgas, kes elavad Putini Venemaal? Kas meie misjonäridel Liliann ja Hannu Keskinenil on seal turvaline viibida?

Sellele küsimusele on Liliann Keskinen ise vastanud järgmiselt: „Hõimurahvaste kohta ei oska kahjuks palju öelda. Ka nende esindajaid on rindele saadetud. Meie ju ainult käime vahetevahel Venemaal ja Peterburist kaugemale pole läinud. Oma reisidel oleme end turvaliselt tundnud küll. Paar nädalat tagasi käisime viimati, piiril kulus 31,5 tundi.”

Kas looduhoid ja keskkonnateemad võiksid olla valdkonnad, mille kaudu kirik suudab ehk kõige selgemalt kõnetada tänapäeva inimest? Mis toimus hiljutisel looduhoiukuul?

Looduhoid ja keskkonnateemad on üks valdkond tõesti, mille kaudu saab kirik kõnetada inimesi. Enamgi veel, kirik saab olla siin eestvedajaks ja innustajaks nende teemade üle mõtlemisel, aruteludel, aga kindlasti ka ühiskonnas heade harjumuste juurutamisel, olgu need siis säästlikum tarbimine, taaskasutus või hoolimise praktiseerimine. Võimalusi on meil ju näiteks õpitubade korraldamiseks, koos tegutsemiseks abivajajate heaks jms. Kaugeltki ei kõneta see teema veel kõiki inimesi. Tööpõld on selleski valdkonnas suur ja lai.

EKN looduhoiukuu programmis olid temaatilised nädalad (matkamine, arutelud, talgud, raamatud, filmid) ja toimusid mitmesugused üritused nii Tallinnas kui ka Tartus. Meie kirikus tulid looduhoiukuu teemadega kaasa kaks kristlikku kooli ja 14 kogudust, osaledes või ise mõnd üritust organiseerides.

Mis on Sinu hinnangul praegu EELK ees seisev suurim väljakutse?

Suurimaks väljakutseks on kindlasti meie noored. Viimase uuringu „Usust, elust, usuelust” (2020) andmetel on noorte huvi kiriku vastu väga madal ja vaid 2% küsitletud 15–29aastastest noortest on luterlased. Kuidas kõnetada ja kaasata noori, on üks olulisemaid küsimusi. Peame mõtlema ja tegutsema kõikidel tasanditel – oma perekonnas, koguduses, praostkonnas, piiskopkonnas, kirikuvalitsuses, allasutustes. Hea meel on tõdeda, et peapiiskop Urmas Viilma on võtnud selle teema n-ö oma südameasjaks ja planeerimisel on noorte konverents/foorum. Tulemas on korralised valimised meie kirikus. Julgustan omalt poolt leidma ja valima noori oma koguduste juhtorganitesse ning kaasama koguduse igapäevasesse töösse.

Millisena loodad näha meie kirikut kümne aasta pärast?

Kui suunata oma pilk iga-aastastele statistilistele arvudele ja kui kõik jätkub samal viisil, teeb see meie tulevikuväljavaate kümne aasta pärast väga kurvaks. Me ei pea aga vaatama arvudele ja statistikale, vaid Issandale Jeesusele Kristusele. Tema kannab oma kirikut. Meie kirikul on ajaloos olnud palju raskemaid aegu kui praegune ja miski ei ole suutnud kirikut maha tallata või sundinud tööd lõpetama. Seetõttu vaatan lootusrikkalt tulevikku. Usun, et vaimses mõttes on meie rahvas selle aja peale usuküsimustes juba küpsemaks ja haritumaks saanud ning tahab ja oskab väärtustada kristlikku usku ja kultuuripärandit. Meie kogudused on elavad ning väga paljud inimesed on leidnud aja ja koha oma koguduses ja panustavad oma andidega kirikutöösse. Kõige tähtsam, et oleme

endiselt rõõmsad evangeeliumi kuulutajad, külvajad Issanda põllul ning Issand ise laseb kasvada.

Usutles Mart Salumäe

Assessor praost Katrin Helena Melder

Foto: erakogust

EELK SAARE-LÄÄNE PIISKOPKONNA SINOD

Haapsalus 31. oktoobril 2024

Viimane katolikuaegne Saare-Lääne piiskop Johannes Kievel (1515–1527) andis 500 aastat tagasi välja dokumendi, mida nimetatakse ka „Kieveli armukirjaks”. Selles annab ta kihelkondadele õiguse ise valida endale vaimulikke. Kas seda võibki pidada reformatsiooni jõudmiseks meie piirkonda? Ometi on põhjust tänavu üle Eesti meenutada, et 1517. a Martin Lutheri algatatud reformatsiooni mõju oli seitsme aastaga jõudnud Wittenbergist nii Haapsallu, Tallinna kui ka Tartusse ja asunud kujundama siinseid olusid.

31. oktoober 2024 on saanud ajalooliseks daatumiks. Haapsalus, Tallinnas ja Tartus toimusid EELK vastloodud nelja piiskopkonna esimesed sinodid. Nüüd on meil siis Eesti Evangeelne Luterlik Kirik organiseerunud nii, et meil on EELK Tallinna, Põhja-Eesti, Lõuna-Eesti ja Saare-Lääne piiskopkond, mis suures osas kattuvad omaaegsete piiskopkondade piiridega.

Haapsallu kogunesid EELK Lääne, Saarte ja Pärnu praostkonna vaimulikud ja koguduste sinodisaadikud. Registreerunuid oli 87, neist 27 vaimulikku ja 60 ilmikliiget. Sinodit juhatas piiskop Anti Toplaan. Moderaatori ülesanne oli vikaarõpetaja Kristel Engmani kanda.

Anti Toplaan

Kristel Engman

Sinod toimus Haapsalu Jaani kirikus. Emeriitpiiskop Tiit Salumäe pidas kell 11 avapalvuse. Avapalvuse kõnes ta rõhutas, et reformatsioon ei ole sündmus vaid protsess, mis pole tänaseni lõppenud.

Tiit Salumäe

Sellele järgnes avatud ettekanne ajaloolaselt Jaak Mällilt, kes rääkis kunagise Saare-Lääne piiskopkonna lõpu algusest. Seda ettekannet olid kuulama tulnud ka LÜGi õpilased õpetaja Kalle Lõuna juhendamisel.

Õpilased kuulamas

Piiskop Kievelist on võimalik maalida päris reformaatorlik kuvand, kui kinni hoida temale omistatud esimese maakeelse õpperaamatu ehk katekismuse legendist. Ajaloodoktor Jaak Mäll on veendunud, et Kievelile esimese eestikeelse katekismuse au omistamine on ekslik. Tolleks ajaks oli maakeelse jutlustamise nõue kehtinud juba terve sajandi. Kui reformimeelne piiskop Kievel üldse oli, on täna võimatu öelda. Ajalooallikad kas puuduvad või on veel avastamata. Ettekandja töö esile, et Saare-Lääne rüütelkonna sümboolika viitab jõuliselt reformatsiooni kaitsja staatusele. Samas piiskop Kieveli vapi sümboolika ja Lutheri kirikuvande alla pannud paavsti vapi paigutamine oma Kuressaare linnuses asuvasse erakabelisse näitab hoopis teistsugust hoiakut.

Jaak Mäll

Pärast lõunat jätkus sinodikoosolek Läti luterliku kiriku piiskopi Hans Martin Jonssoni videoettekandega, mida tõlkis abipraost Tauno Teder. Huvitav oli kuulata Läti kiriku kogemustest, sest ka nemad jagasid oma kiriku kolmeks piiskopkonnaks juba 2007.a.

Kohalik pastor Mart Salumäe pidas lühiettekande EELK seni ainsast iseseisvast piiskopkonnast, EELK Välis-Eesti piiskopkonnast, mis eksisteeris aastatel 2010–2017. Ta tõi esile mitmed olulised momendid, mida oleks soovitav kas järgida või siis vältida. Järgida tasub koguduste ja piiskopi vahetut suhtlemist, mis on koguduste vaimulikele toeks ja kogudustele innustuseks. Vältida tuleb pädevuste ristumist. Seega on vaja selget käsuliini ja selle järgimist nii alt üles kui ka ülalt alla. Vastasel juhul tekib saatuslik segadus.

Mart Salumäe

EELK Stockholmi koguduse õpetaja doktor Tiit Pädam pidas ettekande piiskopkonna eklesioloogiast. Ta tõi esile need lüngad, mis piiskopkondade loomise järgselt meie kiriku struktuuris on tekkinud ja teoloogilised põhimõtted, millest nende lünkade täitmisel tuleb juhinduda.

Tiit Pädam

Sinodipäev lõppes ühise reformatsioonipüha jumalateenistusega Haapsalu toomkirikus. Jutlustas piiskop Anti Toplaan, armulaua pühitsesid endine ja praegune piiskop koos. Kaasa teenisid praostid, abipraostid ning praostkondade vaimulikud ja kaplanid. Laulis Haapsalu koguduse ühendkoor Lia Salumäe ja Sirje Kaasiku juhatusel.

Tekst: Mart Salumäe

Fotod: Illimar Toomet

Lood meie kogudusest

KOGUDUSE NÕUKOGU VALIMINE

EELK kirikukogu kuulutas välja koguduste juhtorganite korralised valimised kõigis EELK kogudustes ajavahemikul 3. novembrist 2024 kuni 2. märtsini 2025. EELK Haapsalu Püha Johannese koguduses algavad nõukogu korralised valimised täiskogu koosoleku avaistungiga 17. novembril 2024 kell 12.30 Haapsalu toomkirikus.

See teade on avalikult välja kuulutatud esimest korda 13. oktoobril peetud jumalateenistuse teadetes ning avaldatud koguduse teadetes ajalehes Lääne Elu.

Valida on võimalik:

pühapäeval, 17. novembril toomkirikus;

kolmapäeval, 20. novembril kell 10-14 kantseleis Kooli 6;

reedel, 22. novembril kell 10–14 kantseleis Kooli 6;

pühapäeval, 24. novembril kell 10–11 toomkirikus.

Juhul kui koguduse hääleõiguslikul liikmel ei ole võimalik tulla valima kirikusse või koguduse kantseleisse, saab valimiskasti koju tellimiseks võtta ühendust valimiskomisjoni esindaja Lia Salumäega (tel 5303 9835) või saata teate koguduse e-posti aadressile haapsalu@eelk.ee.

Kõigi valimistega seonduvate küsimustega palun pöörduda koguduse õpetaja Mart Salumäe poole (tel 5346 7922, e-post mart.salumae@eelk.ee).

Valimised lõpevad 24. novembril kell 12.30 algaval täiskogu koosoleku lõppistungil valimistulemuse väljakuulutamisega.

Kes saavad koguduse nõukogu valimistel osaleda?

Kogudus on juriidiline isik ja kantud mittetulundusühinguna riiklikku registrisse.

Koguduse juhtimisorgani või ametiisiku valimistel saab osaleda vähemalt 18aastane konfirmeeritud koguduseliige, kes on käinud armulaual ning eelmisel või jooksva aastal tasunud liikmemaksu või liikmeannetuse ja kelle õigusi ei ole kirikukari korras piiratud (Kirikuseadustiku § 203). Igal täiskogu liikmel on valimistel seitse häält.

Juhtorganite valimisperioodiks on 4 aastat ja nendel valimistel saab kogudus nõukogu aastani 2028.

Mis on kiriku ja koguduse ülesanne?

Jeesus andis oma õpilastele ülesande: „Minge kõik maailma, kuulutage evangeeliumi kogu loodule!” Mk 16: 15. Issanda käsu täitmiseks rajatud Kiriku lahutamatu osana on EELK eesmärk juhtida inimesi pääsemisele ja tõe tundmisele. Selleks aitab kaasa Jumala sõna kuulutamine ja sakramentide jagamine ning sellest tulenevalt haridus-, diakoonia- ja misjonitöö tegemine ja muul viisil kristliku usu ja armastuse levitamine, edendamine ja süvendamine. Oma ülesannet täites seisab EELK Jumala loodud elu pühaduse eest ning teenib kõlblust, õiglust ja rahu ühiskonnas ning üksikinimeste elus.” (EELK põhikirja § 3).

Koguduse ülesanne on sama eesmärgi saavutamine kohalikus kihelkonnas või nende inimeste keskel, kellele kogudus oma töö on suunanud.

Koguduse vaimuliku eesmärgi teenistuses seisavad jumalateenistused ja usulised talitused, hoolekande-, laste- ja noorsootöö jt töövaldkonnad. Koguduse vaimulike eesmärkide saavutamiseks vajalike võimaluste loomiseks ja ülalpidamiseks lisandub eelnimetatud valdkondadele koguduse majandusajade korraldamine ja koguduse juhtimine, milles on koguduse vaimulikule abiks juhatus ja nõukogu.

Kes juhib koguduse elu?

Koguduse vaimuliku elu juhtimise eest vastutab koguduse õpetaja, kes on koguduse vaimulik juht ja karjane. Õpetajale on abiks koguduse nõukogu, juhatus ja revisjonikomisjon.

Mille eest vastutavad koguduse juhtorganid?

Koguduse **täiskogu** ülesandeks on nõukogu liikmete ja nende asemike valimine. Täiskogu kutsub vähemalt üks kord nelja aasta jooksul kokku koguduse õpetaja. Koguduse täiskogu poolt valitud nõukogu ja nõukogu poolt valitud juhatuse ühiseks ülesandeks on olla koguduse vaimulikele toeks koguduse usulisel ja kõlbelisel ülesehitamisel ja koguduse tegevuse edendamisel.

Koguduse **nõukogu** valvab koguduse majandustegevuse ja raamatupidamise üle, võtab vastu majandusaruande ja eelarve, annab nõusoleku abiõpetaja või diakoni ametisse määramiseks, valib praostkonna sinodi saadikud ning koguduse juhatuse valitavad liikmed, valib revisjonikomisjoni või revidendi ja nimetab vajadusel audiitori. Koguduse nõukogu kutsub vähemalt üks kord aastas kokku koguduse õpetaja. Koguduse nõukogu ülesandeks on ka koguduse õpetaja valimine.

Koguduse **juhatus** viib ellu nõukogu otsuseid, valitseb koguduse vara ning korraldab majandustegevust ja raamatupidamist, korraldab koguduse töösuhteid ja esindab kogudust kui juriidilist isikut. Juhatus korraldab ka muid asju, mis ei ole koguduse nõukogu või täiskogu pädevuses. Koguduse juhatuse kooskäimise tihedus sõltub konkreetsest vajadusest, koosoleku kutsub kokku koguduse õpetaja või juhatuse esimees.

Koguduse **revisjonikomisjoni** või **revidendi** ülesandeks on koguduse majandustegevuse, varade, raamatupidamise ja kassa revideerimine ning tulude ja

kulude aruandele ja eelarvele hinnangu andmine. Revisjonikomisjon või revident peab revisjoni teostama vähemalt üks kord aastas.

Kuidas on kogudus seotud EELK juhtimisega?

Koguduse nõukogu valib enda hulgast saadikud praostkonna sinodile. Praostkonna sinod valib saadikud EELK kõrgeimasse seadusandlikusse organisse – kirikukogusse. Kirikukogu valib peapiiskopi, piiskopid ning kantsleri ja assessorid ehk kirikuvalitsuse liikmed.

Eelmised valimised EELK Haapsalu Püha Johannese koguduses olid 4.–7.04.2021. Toona valitud nõukogu liikmete hulgast on surma läbi lahkunud **Indrek Huul ja Raul Tammet**. Auliikmete hulgast on lahkunud **Arnold Korjus, Ülo Niin, Heino Noor ja Evi Süsi**.

Täna kõiki nõukogu ja juhatuse liikmeid, revisjonikomisjoni ja sinodisaadikuid õnnistusriikka töö eest.

Koguduse juhatus on seadnud 30. oktoobril 2024 üles **EELK Haapsalu Püha Johannese koguduse nõukogu liikmekandidaadid: Eva Cramer, Teno Ilves, Kaie Jaaniste, Kalle Jätsa, Sirje Jätsa, Lydia Kalda, Siim Kallas, Marko Kasepalu, Merili Kasepalu, Kaire Klesment, Madis Kütt, Tiina Kütt, Ingrid Laasi, Koit Latik, Aide Leit-Lepmets, Lauri Luik, Jane Madi, Siim Saareväli, Tõnis Sähk, Lea Salumäe, Tiit *jun* Salumäe, Signe Saviir, Mihkel Sims, Maria Strauss, Matti Talbonen, Mare Tereping, Triin Toompuu, Eve Trei, Sigrid Veske ja Anne Vooremaa**.

Auliikmed: Malle Allmere, Kristel Engman, Sirje Kaasik, Ülla Paras, Sulev Saareväli, Lia Salumäe ja Tiit *sen* Salumäe.

Mart Salumäe

koguduse õpetaja

FOTOMEENUTUSI OKTOOBRIKUUST

13. oktoobril pühitsesime lõikustänapüha ja meie koguduse tänapäeva. EELK Teeneteristi tunnustusmärgi pälvis meie koguduse sekretär ja kauaaegne kaastööline Maria Strauss. EELK Aukiri anti üle meie lastekiriku õpetajale Sirje Jätsale. EELK Tänukirja võtsid vastu EELK Usuteaduse Instituudi *cum laude* lõpetanud Tiina Kütt, meie koguduse juhatuse liige Tõnis Sakh ja Haapsalu piiskopilinnuse juht Jaak Mäll. Koguduse õpetaja Mart Salumäe sai kätte talle 2018.a omistatud EELK Teeneteristi.

Maria Strauss tunnustusmärgi vastu võtmas

Sirje Jätsa aukirja vastu võtmas

Tiit Salumäe ja Tiina Kütt

Mart Salumäe ordeniga

Jaak Mäll aukirja vastu võtmas

Tõnis Sahk aukirja vastu võtmas

18.–20. oktoobrini külastas õpetaja Mart Salumäe koos toomkooari esindusega sõpruskogudust Korsnäsist Soomes. Aktiivsed sõprussuhted on kestnud juba üle 30 aasta. Programmis oli Vaasa linnaga tutvumine, Korsnäsi vana pastoraadi ja koduloomuuseumi külastus, kohtumisõhtu sealse kogudusega, ühine piibliteemaline viktoriin ja pidulik reformatsioonipäeva missa. Täname Korsnäsi kogudust sooja vastuvõtu eest!

Korsnäsi kiriku taustal

Armulaud Korsnäs

Laulame Korsnäsi kirikus

Asume koduteele

MILLE EEST OLEN TÄNULIK?

Lõikustänupühal mõtisklesime koos õpetaja Sirjega lastekirikus, mille eest olla tänulik. Siin on mõned meie mõtted.

- ♥ Olen tänulik, et meil on söök laual ja et kõik on terved.
- ♥ Olen tänulik emme ja issi eest.
- ♥ Olen tänulik, et sõber mind sünnipäevale kutsus.
- ♥ Olen tänulik toredate kooli eest.
- ♥ Olen tänulik, et saan jalgpalli mängida ja et mul on lahke pere.
- ♥ Olen tänulik vee, looduse ja loomade eest.
- ♥ Olen tänulik kodu, kiriku ja sõprade eest.
- ♥ Olen tänulik, et sain lastekirikus kommi ja küpsist.
- ♥ Olen tänulik pliiatsite, õpikute ja koolikoti eest.
- ♥ Olen tänulik, et saan käia lasteaias, lastekirikus ja robotikaringis.

Diana, Maria, Teele, Sander, Kaspar, Isabelle, Ismaelle, Joonatan ja Grete

Lastekiriku lapsed

„PIIBEL KÖÖGIS” SAI ENDALE LOGO

„Piibel köögis” on oma 10. tegevusaastal suure pühendumusega täitmas ammust unistust anda välja kokaraamat, mis ühendab Pühakirja ja kokakunsti. Umbes aasta tagasi algas aktiivsem ettevalmistusfaas ja suur osa tööd on tehtud.

Oleme rõõmsad ja tänulikud, et hiljuti valmis koostöös disainibürooga Logolife meie päris oma logo. Logol on üksteisega ühendatud sümbolid, mis kajastavad „Piibel köögis” formaadi alustalasid: piibliuurimine, toiduvalmistamine ja kristlik osadussöömaag. Peagi saavad soovijad endale meie logoga tooteid soetada.

Kahjuks ei õnnestunud meil saada toetust ühisrahastusplatvormi Hooandja keskkonnas, kuid me jätkame alustatud tööd, kogume annetusi ja anname kokaraamatu välja esimesel võimalusel.

Kes Hooandja kaudu tehtud annetuse oma kontole tagasi sai, on väga palutud kandma toetussumma ekstra kokaraamatu jaoks loodud arvelduskontole EE037700771009920397 (LHV), EELK Haapsalu Püha Johannese Kogudus. Sihtotstarbelistelt nimelistelt annetustelt arvestatakse tulumaksusoodustust samuti nagu liikmeannetustelt.

Premeerime kõiki annetajaid samade tänukingitustega, nagu Hooandjas lubatud:

25 € nimeline tänu raamatus, „Piibel köögis” graveeringuga pannilabidas

50 € nimeline tänu raamatus, „Piibel köögis” küünal

100 € nimeline tänu raamatus, „Piibel köögis” retseptidega 2025. a seinakalender

150 € nimeline tänu raamatus, raamat

250 € nimeline tänu raamatus ja „Piibel köögis”stardikomplekt: raamat, pannilabidas, küünal

500 € nimeline tänu raamatus, raamat, „Piibel köögis” kogunemise läbiviimine meie toimkonna poolt Sinu valitud seltskonnale (sisaldab piiblitundi ja toiduvalmistamise juhendamist, ei kata transpordi ja toiduainete kulu).

Iga väiksempi annetus pälvib meie siira tänu ja on igati abiks projekti elluviimisel.

Suur tänu kõigile, kes on kokaraamatu projekti juba toetanud! Aitäh, et aitad meie unistusel teoks saada!

Kristel Engman ja Maria Strauss

VAJAME JOHANNESE ARMASTUST JA PEETRUSE USKU

Õpetaja Urmas Nageli piiblitund 26. oktoobril „Piibel köögis” kogunemisel

Aga koidu ajal seisis Jeesus kaldal. Ent jüngrid ei teadnud, et see on Jeesus. Jeesus ütles siis neile: „Lapsed, on teil midagi leivakõrvaseks?” Nad vastasid talle: „Ei ole.” Aga tema ütles neile: „Heitke noot paremale poole paati, siis te leiate!” Nad heitsidki, ja ei jaksanud seda enam tõmmata kalade hulga tõttu. Nüüd ütles jünger, keda Jeesus armastas, Peetrusele: „See on Issand!” Siimon Peetrus, kuulnud, et see on Issand, võttis kuue ümber, sest ta oli alasti, ja hüppas järve. Aga teised jüngrid tulid paadiga – nad ei olnud ju kaldast kaugemal kui umbes kakssada küünart – ja vedasid noota kaladega. Kui nad nüüd tulid mäele, nägid nad valmis lõket ja selle peal kala ning leiba. Jeesus ütles neile: „Tooge neid kalu, mida te praegu püüdsite!” Siimon Peetrus läks üles ja tõmbas mäele nooda täis suuri kalu, arvult sada viiskümmend kolm. Ja noot ei rebenenud, kuigi

neid oli nii palju. Jeesus ütles neile: „Tulge sööma!” Ükski jüngritest ei julgenud temalt küsida „Kes sa oled?”, sest nad teadsid, et ta on Issand (Jh 21: 4.12)

Kaks kalameest istuvad paadis ja viskavad õnge. Üks ütleb uhkelt: „Teate, ma olen nii osav kalamees, et kui ma ütlen ‘nüüd’, siis hetk hiljem on mul kala õnges.” Teine vaatab skeptiliselt ja ütleb: „Noh, näita siis ette.” Esimene keskendub, silmad kohkunult veepinna kohale naelutatud, ja hüüatab äkitselt: „Nüüd!” Ja justkui loitsitud, tõsiselt hetk hiljem sikutab ta välja suure latika. Teine kalamees vaatab suurte silmadega ja küsib, kuidas ta seda tegi. Esimene kalamees muigab ja ütleb: „Lihtne. Kala ei kuule, millal ma ütlen ‘nüüd’.”

Jumal toidab. Suhtumine Temasse näitab, kas inimene sööb oma leiba „higi ja vaevaga” või õnnistusega.

Jüngrid on tagasi pöördunud oma tavapärase eluviisi poole. Meistriga oli olnud olla koos põnev ja julge, kuid ühel hetkel kõik muutus. Rist tõusis Kolgatale ja igapäevase elu mured jätkusid. Ja muidugi tuli hoolitseda söögi ja joogi eest nagu seni, nagu ikka inimeste maal.

Sõnaga „kala” tähistatakse piiblis kõiki vees elavaid olendeid, kuid süüa tohtis ainult neid, kel olid uimed ja soomused. Kõiki teisi peeti roojasteks. Seepärast pole imestada, et ülekantud tähenduses võrreldakse oma vanu vaenlasi, egiptlasi, kaladega, kes oma krokodillist kuningaga, kelle soomuste küljes nad ripuvad, Niilusest välja tõmmatakse ja riknemisele määratakse. (Hs 29: 3–5)

Jüngrid on öö otsa vaeva näinud, kuid pole saaki saanud. Nüüd seisab kaldal keegi tundmatu, kes alustab korraga väga intiimselt: „Lapsed.”

Ilmselt on jüngritel meel mõru ja kõht tühi. Seni olid nad visanud võrku ikka vasakule poole. Nüüd soovitab võõras heita võrgud paremale, sest parem pool on ikka tuntud kultuuris kui õnne ja väge sümboliseeriv pool. Aga vist ongi nii, et ilma Jumalata me heidame „võrke” pigem pahemale – ebaõnne poolele. Eks sedagi meile tänane lugu õpeta.

Imed on mõjuvad. Alles olid jüngrid osa saanud enneolematuist imetegudest, mis Jeesuse läbi sündisid. Ei saa ju keegi teine seal kaldal seista, kui Jeesus ise. „See on Issand,” ütleb Johannes Peetrusele. Ja viimane oma temperamendi ja otsustavusega tormab kaldal seisja poole. Tegutseja tüüp, nagu Peetrus oli.

Kalasaak on ju ka sümbol „inimeste püüdmisest”. Just seda oli Jeesus Peetrusele esimesel kohtumisel lausunud. Nii võib ju siis olla nõus võrdpildiga, kus teoloogia on näinud Peetrust kirikujuhina. Aga järele mõtlemist väärrib seegi, et mitmel otsustaval korral ei olnud Peetrus see, kes esimesena mõistis ja taipas. On vaja tõsiseid eestpalvetajaid, ennast ka tagaplaanile jätvaid süvenejaid, armastaja intuitsiooniga teekäijaid, et juhid ja organisatorid taipaksid heita võrku „paremale poole”. Üks tõsine

palvetaja ja misjonär on kord öelnud, et Johannese armastuse ja Peetruse usuga läheksime kaugele.

Nii nad siis lõpuks on koos Jeesusega ümber lõkke, söövad sealsamas lõkkel küpsetatud kala ja leiba. Söövad ilmselt isukalt ja küllap ka väga erilises meeleolus. Ilmselt ei suuda me kunagi ette kujutada, mida tähendas see söömine koos Ülestõusnuga neile. Lisaks veel see kalapüük oma 153 kalaga. Kirikuisa Kyrillos Aleksandriast on öelnud, et 100 sümboliseerib paganate täiskogust (Rm 11: 25) ja 50 Iisraeli jääki (Mi 2: 12; Rm 9: 27), ja 3 tähistab Püha Kolmainsust.

Augustinuse selgitus on aga juba keerukam. Ta ütleb, et 10 tähendab Jumala käskude arvu ja 7 on täiusliku armu ja hinge arv ja liidetuna on see 17, mis omakorda märgistab pühadust. Kui nüüd aga 17 lahti kirjutada $1 + 2 + 3 + 4 + 5$ kuni 17ni ja kokku liita, siis saame 153. Aga see pole veel kõik. Kui sättida esimesse ritta 17 kala ning igasse järgmisse üks vähem, kuni 1 kalani ülemises reas, saaksime võrdhaarse kolmnurga, mis sümboliseerib Püha Kolmainsust.

Hieronimus aga väidab, et meredes elutseb kokku 153 liiki kalu ja seega 153 sümboliseerib maailma kõiki rahvaid ja inimesi, kelle juurde Jeesus apostlid eesotsas Peetrusega läkitab.

Seletusi jagub, kuid kõigist neist põnevaist seletustest on olulisem see, et toimunu andis jüngritele selge märgi: Jeesusel oli võim looduse üle täpselt nii, nagu Ta oli näidanud enne oma ristilöömist. Kaluritele aga, kes ei suutnud terve öö jooksul püüda ühtki kala, andis see tähelepanuväärne saak märgi, et nad ei ole maha jäetud, vaid et kõik jätkub. Võiks öelda isegi, et inimese ja Jumala kohtumine on endiselt võimalik ja neil, kes on selle ära tundnud, on ülesanne aidata omalt poolt kaasa, et teisedki tema kõrval seda usuksid ja „usujulguse hüppe” teeksid.

Urmas Nagel piiblitundi pidamas

Urmas Nagel ja Tiit Salumäe

Urmas Nagel

„PIIBEL KÖÖGIS” OKTOOBRI RETSEPTID

KALA ARRABIATA RIISIGA (8-le)

2 kg hiidlesta, turska või merikeelt, fileeritud (värske või külmunud)
soola ja pipart
1 sidruni mahl
1 hakitud mugulsibul
2 pressitud küüslauguküünt
2 spl oliiviõli
½ tl punaseid tšillihelbeid
1¼ dl valget veini (või valget lauaveini)
425 g purustatud konservtomateid
1 spl pärlsuhkrut
2 spl värsket peterselli (peeneks hakitud)
1 spl värsket basiilikut (peeneks hakitud)
5 dl (400 g) riisi

Aseta kala suurde ahjuvormi, puista peale sool ja pipar ning lisa sidrunimahl. Lase 15 minutit seista. Samal ajal prae sibul ja küüslauk oliiviõlis (umbes 5 minutit). Lisa tšillihelbed ja vein ning lase 1 minut keeda. Lisa purustatud tomatid, lase keema minna ning lisa suhkur, petersell ja basiilik.

Lõika kala suurteks tükkideks ja asetage pannile kastme sisse. Küpseta keskmisel kuumusel 15–20 minutit, kuni kala on läbi küpsenud. Samal ajal keeda riis.

Serveeri kala riisipadjal koos Agabose juurviljadega.

AGABOSE AEDVILJAD (8-le)

1,6 kg hooajalisi aedvilju (porgand, brokoli, lillkapsas, sibul, peet vms)
½ tl soodat
1 sibul
120 ml valget veini
6 spl kalakastet (sobib ka sojakaste)
4 spl veiniäädikat
5 spl oliiviõli
½ tl jahvatatud pipart
¼ tl leeskputke

½ tl koriandri seemneid

¼ tl piparrohtu

Maitsestamiseks tüümiani, soola.

Puhasta aedviljad ja keeda vees, kuhu on lisatud veidi soodat ja soola. Ära keeda aedvilju täiesti pehmeks, vaid jäta krõmpsuvaks.

Haki sibul, sega vedelikega ja lisa ürdid.

Laota keedetud aedviljad vaagnale, vala üle kastmega ning riputa peale tüümiani ja pipart.

Mõnusaid maitseelamusi!

Kuulamissoovitus

Tänavu 31. oktoobril pidasime Haapsalu toomkirikus piduliku jumalateenistuse luterliku reformatsiooni Eesti- ja Liivimaale jõudmise 500. aastapäeva meenutamiseks. Seepärast püsin ka novembrikuu kuulamissoovitustes reformatsiooni lainel ning soovitan kuulamiseks sarjast „Eesti lugu” sellesisulisi saateid. Esimeses saates jätkab kirikuloolane Riho Saart raadioloengut Augsburgi usutunnistusest. Kahes järgmises saates räägib Tallinna Ülikooli õppejõud ajaloodoktor Juhan Kreem kirikuelu ümberkorraldustest, mis tulenesid Lutheri õpetuse vastuvõtmisest. Viimaks on veel kaks

saadet, kus Kunstiakadeemia professor Krista Kodres räägib sellest, kuidas usupuhastus muutis kiriku interjööri ja mõjutas kiriku arhitektuuri.

<https://vikerraadio.err.ee/788083/eesti-lugu-augsburgi-usutunnistus-3>

<https://vikerraadio.err.ee/788177/eesti-lugu-kirikuelu-umberskorraldamine-1>

<https://vikerraadio.err.ee/788178/eesti-lugu-kirikuelu-umberskorraldamine-2>

<https://vikerraadio.err.ee/788176/eesti-lugu-kiriku-interjoor>

<https://vikerraadio.err.ee/788175/eesti-lugu-kiriku-arhitektuur>

Head kuulamist!

Mart Salumäe

NATUKE NALJA

Eino Baskini raamatust „1000 paremat anekdooti”

Mees kirjutab kirikuõpetajale:

„Püha isa! Mulle tundub, et elan väga korralikku ja usklikku elu. Ma ei joo ega suitseta, ei vaata naisi, igal õhtul lähen kell kümme magama ja käin igal pühapäeval jumalateenistusel.”

Kirikuõpetaja vastab: „Kardan, mu poeg, et kõik muutub, kui sa vanglast vabaned!”

Mees tuleb kirikuõpetaja juurde ja kaebab, et Jumal ei anna talle lapsi.

„Sõida Rooma,” lausub jumalamees, „ja süüta küünal pühale Peetrusele.”

Kümne aasta pärast möödub kirikuõpetaja mehe majast, näeb hoovis mängivat lastekarja ja pärib, kus ema on.

„Sünnitusmajas!” vastab üks.

„Aga isa?”

SÜNNIPÄEVAD NOVEMBRIS 2024

1. nov	Aaron Kiviloo	35
3. nov	Aare Mihelson	
5. nov	Dinara Virolainen	
6. nov	Mirell Soome	
8. nov	Küllike Taavits	65
	Andri Meriloo	60
	Made Lopp	
9. nov	Marika Aedviir	
	Endrik Üksvärav	
12. nov	Gustav Saareväli	
	Lorena Sannikova	
13. nov	Eve Valgemäe	
15. nov	Laine Päeva	79
	Anne Vooremaa	
	Viive Rahu	
	Karl-Erik Kolpinski	
18. nov	Marika Illik	
21. nov	Sirje Kaasik	
	Marili Lämmergas	
22. nov	Isabelle Yurledi Laanepuu-Westrum	
	Heinar Kaasik	70
	Karl Oskar Kurst	
23. nov	Laine Pöldme	91
	Eleri Soidla	
	Johannes Saareväli	
24. nov	Ilmi Kivimurd	89

25. nov	Liisa Maide	
26. nov	Gregor Kõiv	
27. nov	Tõnu Tsarents	60
	Helena Lõhmus	
	Hendrik Rankla	
	Merrit Sinivee	
28. nov	Riina Pajo	
	Siim Saareväli	
30. nov	Maire Süster	60

**PALJU ÕNNE JA ROHKET ÕNNISTUST
SÜNNIPÄEVALASTELE!**

Koguduse ja toimetuse kontaktandmed

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS

Kantselei 473 7166, Kooli 6, 90501 Haapsalu

Õpetaja 5346 7922

E-post haapsalu@eelk.ee

Koduleht haapsalu.eelk.ee

Facebook facebook.com/Haapsalukirik

Pangakonto EE811010602003965006 (SEB), EE442200001120274032 (Swedbank),

EELK HAAPSALU PÜHA JOHANNESE KOGUDUS

Registrikood 80210533

Koguduse kantselei avatud kolmapäeval ja reedel kell 10–14.

Kohtumine koguduse õpetajaga palume varem kokku leppida.

Koguduse infokirja Johannese Sõnumid järjekordse numbri ilmumise teade ja vastav link koguduse koduleheküljele saadetakse soovijaile e-postiga. Palume teie abi, et infokirja saaksid võimalikult paljud huvilised. Teatage soovijate e-posti aadressid koguduse kantseelisse. Ootame lugejate kaastöid, küsimusi ja ettepanekuid, millest Johannese Sõnumites lugeda soovitakse.

Toomkirik on avatud pühapäeviti kell 10–12.30. Piiskopilinnuse muuseumi kaudu saab kirikut külastada K–P kell 10–18. Koguduse külalistele on toomkirik ja Jaani kirik avatud ettetellimisel.

Piiskopilinnuses toimuvate ürituste kohta vt lähemalt linnus.salm.ee/sundmuste-kalender/.

EELK tegemistest saab lugeda e-kirik.eelk.ee, eelk.ee ja www.eestikirik.ee.

TOIMETUS

Mart Salumäe mart.salumae@eelk.ee, 5346 7922

Tiit Salumäe tsalumae@yahoo.com

Kristel Engman engmankristel@gmail.com

Lia Salumäe salumae.lia@gmail.com

Maria Strauss mariastrauss@gmx.de

Andra Kirna andra@kirna.eu

Sirje Jätsa sirjejatsa2@gmail.com

Teno Ilves teno.ilves@gmail.com

Anne Vooremaa annevooremaa933@gmail.com

Heli Tammik vanakaru11@gmail.com

Issand, Sina tead, et kõik me soovime maa peale rahu!